

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОЛОГІЇ КАРПАТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту
доктор біологічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
 Іван ДАНИЛИК

ПОЛОЖЕННЯ

про організацію освітнього процесу

**з підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в
Інституті екології Карпат НАН України**

(РЕДАКЦІЯ 2)

Схвалено Вченою радою
Інституту екології Карпат
НАН України
протокол №2 від 25.02.2025 р.

Львів – 2025

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію освітнього процесу з підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – Положення) в Інституті екології Карпат НАН України (далі – Інститут) є основним нормативним документом, що регламентує організацію та проведення навчального процесу в Інституті відповідно до чинних норм та стандартів вищої освіти.

Це Положення розроблено на підставі:

- Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII;
- Закону України «Про освіту» № 2145-VIII;
- Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. №1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)»;
- наказу Міністерства освіти і науки України від 22.06.2016 р. № 701 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2015 року № 525»;
- наказу Міністерства освіти і науки України від 07.02.2024 №134 «Про затвердження положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, та надання їм академічної відпустки».
- наказу Міністерства освіти і науки України від 24.06.2024 № 910 «Про деякі особливості набуття та поновлення статусу здобувача освіти» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 1775 від 20.12.2024).
- листа Міністерства освіти і науки України від 26.02.2010 № 1/9-119 «Про Методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах», розроблені на виконання наказу МОН № 943 від 16.10.2009 р. «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи»;
- Статуту Інституту екології Карпат НАН України.

1.2. У цьому Положенні терміни вживають у такому значенні:

- 1) автономія закладу вищої освіти – самостійність, незалежність і відповідальність Інституту в ухваленні рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації навчального процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених Законом «Про вищу освіту»;
- 2) академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законом України «Про освіту», Законом «Про вищу освіту» та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження

наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;

3) академічна мобільність – можливість учасників навчального процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами;

4) академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом;

5) акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти;

6) атестація – встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти. Атестацію здійснюють відкрито і гласно;

7) вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти;

8) галузь знань – основна предметна область освіти і науки, до якої належить група споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка;

9) Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС;

10) здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у вищому навчальному закладі на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації;

11) кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту;

12) компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти;

13) кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження на здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 год. Навантаження протягом одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, не більше 60 кредитів ЄКТС;

14) ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності;

15) освітня діяльність – діяльність вищих навчальних закладів, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб;

16) освітня (освітньо-наукова) програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти у межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти;

17) результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти;

18) програми навчальних дисциплін та робочі програми кредитного модуля включають в себе опис навчальних дисциплін, мету та завдання, змістовні модулі та найменування тем занять, тривалість кожного заняття, завдання до самостійної роботи, час консультацій, вимоги викладача, критерії оцінки, список використаної літератури;

19) спеціалізація – складова спеціальності, що визначається вищим навчальним закладом та передбачає спеціалізовану освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої освіти;

20) спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка;

21) стейкхолдери – фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність;

22) аспірантоцентроване навчання – підхід до організації освітнього процесу, що передбачає:

заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу;

створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії;

побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу;

23) якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

2. РЕГЛАМЕНТ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Проведення освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Інституті здійснюється відповідно до ліцензії.

2.2. Інститут як наукова установа може здійснювати підготовку докторів філософії за власною освітньо-науковою програмою згідно з отриманою ліцензією на відповідну освітню діяльність або за освітньо-науковою програмою, окремі елементи якої забезпечуються іншими науковими установами та/або закладами вищої освіти.

2.3. Зарахування на навчання до аспірантури Інституту здійснюється на конкурсній основі відповідно до Правил прийому до аспірантури Інституту. Правила прийому розробляються згідно із законодавством і визначають процедуру, перелік і строки подання документів для вступу в аспірантуру Інституту, а також установлюють зміст, форму і строки вступних випробувань для конкурсного відбору вступників за спеціальністю відповідної галузі знань.

2.4. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 30–60 кредитів ЄКТС.

2.5. Мовою викладання в Інституті є державна мова. З метою створення умов для міжнародної академічної мобільності може бути ухвалено рішення про викладання однієї чи кількох дисциплін іноземними мовами.

2.6. Науково-методичне забезпечення та організацію діяльності аспірантури здійснює вчена рада Інституту.

2.7. Координацію діяльності структурних підрозділів, які ведуть підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюють гарант освітньої програми та учений секретар Інституту.

2.8. Підготовка фахівців з вищою освітою в аспірантурі Інституту здійснюється:

- за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених кошторисом Інституту за статтею на підготовку кадрів;
- за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб на умовах контракту.

2.9. Для врегулювання відносин між аспірантом та Інститутом укладають типову угоду.

2.10. Навчальний курс (рік) – період навчання, який розпочинається для аспірантів 1 листопада і регламентується графіком навчального процесу.

2.11. Навчальний час визначається кількістю облікових одиниць, відведених для реалізування освітньо-наукової програми. Обліковими одиницями навчального часу є академічна година, кредит ЄКТС.

Академічна година – це мінімальна облікова одиниця навчального часу, яка є основою для планування та обліку аудиторних занять. Тривалість академічної години становить 45 хв. Дві академічні години утворюють пару академічних годин (далі – пара). Зміни тривалості академічної години не допускають, проте в разі проведення пари без перерви її тривалість може змінюватись, але має становити не менше як 80 хв.

2.12. Навчальні заняття в Інституті проводять відповідно до розкладу. Розклад має забезпечити виконання навчального плану в повному обсязі.

2.13. Дисципліни «Іноземна мова за фаховим спрямуванням» і «Філософія»

проводяться спеціалізованими установами НАН України.

2.14. Графік освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії визначає календарні терміни теоретичної та практичної підготовки, підсумкового контролю (заліково-екзаменаційних сесій) та канікул.

2.15. Графік освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії формують на навчальний рік із урахуванням перенесень робочих та вихідних днів, погоджують і затверджують у встановленому порядку.

2.16. Покладення Інститутом на аспіранта обов'язків, не пов'язаних із виконанням освітньо-наукової програми заборонено.

2.17. Навчання аспірантів очної форми може здійснюватися за індивідуальним графіком навчання відповідно до п. 7 цього Положення.

2.18. Перезарахування (зарахування) навчальних дисциплін здійснюється відповідно до п. 9 цього Положення.

3. ЗМІСТ ОСВІТИ ТА НОРМАТИВНА БАЗА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

3.1. Зміст освіти, як науково обґрунтовану систему дидактично та методично оформленого навчального матеріалу для третього (освітньо-наукового) рівня, визначають стандарти вищої освіти, освітньо-наукова програма спеціальності, навчальний план спеціальності, робочі програми навчальних дисциплін.

3.2. Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним ступенем вищої освіти у межах кожної спеціальності.

3.3. Стандарти вищої освіти розробляють для кожного ступеня вищої освіти у межах спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовують для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ).

3.4. Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- а) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- б) перелік компетентностей випускника;
- в) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- г) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- д) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- е) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

3.5. З метою підтвердження якості освітньої діяльності за спеціальністю та на певному ступені вищої освіти, що відповідає стандартам, Інститут має право проходити процедуру акредитації освітньої програми, за якою вони здійснюють підготовку фахівців.

3.6. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу охоплює:

- освітньо-наукову програму спеціальності;
- навчальний план спеціальності;
- робочі програми навчальних дисциплін.

3.7. Освітньо-наукова програма (далі – ОНП) визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх

вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї освітньо-наукової програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії в межах спеціальності.

3.8. ОНП Інституту є обов'язковою при підготовці здобувачів ступеня доктора філософії за спеціальністю 101 Екологія, використовується для цілей ліцензування та акредитації, під час розроблення навчального плану, програм навчальних дисциплін і практик.

3.9. ОНП розробляється проектною групою, створеною наказом директора Інституту.

3.10. Освітній складник ОНП формується з обов'язкової та вибіркової частин. Обов'язкова частина освітнього складника ОНП містить перелік обов'язкових навчальних дисциплін та педагогічної практики. Вибіркова частина містить дисципліни за вибором аспірантів (здобувачів), які вони обирають з урахуванням напрямку дисертаційної праці, індивідуальних професійних та наукових потреб.

3.11. Обсяг освітнього складника ОНП підготовки доктора філософії в Інституті у кредитах ЄКТС встановлюється в ОНП.

3.12. Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін може відбуватися на базі Інституту, а також в межах реалізації права на академічну мобільність на базі інших вищих навчальних закладів / наукових установ (відповідно до п. 11 цього Положення).

3.13. Навчальний план – це нормативний документ Інституту, що регламентує навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні, який затверджуються директором Інституту.

3.14. Навчальний план є складником ОНП. Його розробляє проектна група відповідно до ОНП. Він визначає перелік та обсяг обов'язкових і вибіркового навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їхній обсяг, графік навчального процесу, форми проведення поточного та підсумкового контролю.

3.15. Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі аспірантом видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія аспіранта (здобувача) реалізується через індивідуальний навчальний та індивідуальний план наукової роботи.

3.16. Індивідуальний навчальний план аспіранта (здобувача) – це документ, за яким навчається аспірант (здобувач) упродовж усього терміну навчання. Формування індивідуального навчального плану аспіранта (здобувача) за спеціальністю передбачає можливість індивідуального вибору ним навчальних дисциплін у межах, передбачених ОНП та навчальним планом (в обсязі, що становить не менш як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС). При цьому аспіранти (здобувачі) мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонують інші заклади вищої освіти (наукові установи) і які пов'язані з тематикою дисертаційної праці відповідно до угод про співпрацю з іншими установами, що провадять освітню діяльність на третьому (освітньо-науковому) рівні.

3.17. Індивідуальний навчальний план аспіранта (здобувача), після погодження з науковим керівником, розглядається на засіданні відділу та затверджується директором

Інституту.

3.18. Робоча програма навчальної дисципліни містить виклад змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їхній обсяг, визначає форми та засоби поточного й підсумкового контролю, результати навчання. Робочі програми навчальних дисциплін затверджує гарант освітньо-наукової програми.

3.19. Наукова складова є невід'ємною частиною освітньо-наукової програми навчального плану аспіранта. Вона передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

3.20. Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом роботи аспіранта, який затверджується не пізніше ніж через 2 місяці після їх вступу до аспірантури Інституту.

4. ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В АСПІРАНТУРІ

4.1. Навчання в аспірантурі Інституту здійснюється за очною (денною) формою. Очна форма навчання – це форма здобуття відповідного ступеня вищої освіти, яку побудовано на принципі особистого спілкування здобувачів і викладачів під час аудиторних занять в установленому розкладом обсязі.

4.2. Усі аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і не пропускати їх без поважної причини та проходити всі форми поточного і підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта й освітньо-науковою програмою.

4.3. Освітній процес на третьому (освітньо-науковому) рівні в Інституті здійснюють за такими формами: навчальні заняття (аудиторні), виконання індивідуальних завдань, самостійна робота аспірантів (здобувачів), (позааудиторні), практична підготовка, контрольні заходи.

4.4. Види навчальних занять: лекція; семінарське заняття; лабораторне заняття; практичне заняття; індивідуальне заняття; консультація. Перелік тем занять передбачено робочою програмою навчальної дисципліни.

4.4.1. Лекція – це основний вид проведення навчальних занять, який призначено для викладання теоретичного матеріалу і формування в аспірантів основи знань до рівня компетентності з певної галузі, а також визначення напряму, основного змісту і характеру усіх інших видів навчальних занять та самостійної роботи аспірантів з відповідної навчальної дисципліни.

Лекція – це логічно завершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за потреби, засобами наочності та демонстрацією дослідів. Тематика курсу лекцій визначається робочою програмою кредитного модуля, а обсяг лекційного курсу визначається навчальним планом.

Окрема лекція, як правило, є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал однієї або декількох тем навчальної дисципліни, базується на новітніх наукових, теоретичних і практичних досягненнях та має прогностичний характер. Можливе читання окремих лекцій з проблем, які стосуються навчальної дисципліни, але не охоплені робочою програмою навчальної дисципліни. Такі лекції читають провідні вчені або спеціалісти для аспірантів (здобувачів) в окремо відведений час. Лекції проводять лектори, які мають науковий ступінь доктора або кандидата наук (доктора філософії), – провідні,

старші і наукові працівники Інституту та провідні науковці й фахівці, запрошені для читання лекцій. Лекції проводять з використанням новітніх технологій подання матеріалу й організування роботи аспірантів (здобувачів) на лекційному занятті. Лекцію може бути проведено у формі вебінару через Інтернет. Лектор зобов'язаний дотримуватися робочої програми навчальної дисципліни щодо тем лекційних занять, але не обмежений в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до аспірантів (здобувачів).

4.4.2. Семінарське заняття – вид навчального заняття, під час якого викладач організовує дискусію на попередньо визначені теми, до яких аспіранти (здобувачі) готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. На кожному семінарському занятті викладач оцінює виступи, реферати аспірантів (здобувачів), їхню активність у дискусії, уміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносять у журнал.

4.4.3. Лабораторне заняття – вид навчального заняття, під час якого аспірант (здобувач) під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні експерименти чи досліди, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, приладами, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі. Лабораторні заняття проводять у спеціально обладнаних лабораторіях із використанням устаткування, пристосованого до умов навчального процесу. Також лабораторні заняття можуть проводитися в умовах реального професійного середовища (наприклад, в наукових лабораторіях, а також позааудиторно – у вегетаційному будиночку, на дослідних ділянках тощо). Виконання лабораторної роботи передбачає проведення поточного контролю підготовленості аспірантів (здобувачів), яке здійснює викладач.

4.4.4. Практичне заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд аспірантами (здобувачами) окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання аспірантами (здобувачами) відповідно до сформульованих завдань. Основна дидактична мета практичного заняття – розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих аспірантами (здобувачами) на лекціях і в процесі самостійної роботи та спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення аспірантів (здобувачів). Практичні заняття є найважливішим засобом розвитку у майбутніх спеціалістів досвіду самостійної діяльності.

Практичні заняття можуть проводитися в аудиторії і в навчальних лабораторіях, оснащених необхідними науковими приладами, обладнанням, технічними засобами навчання, обчислювальною технікою тощо.

4.4.5. Індивідуальне заняття проводять з окремим аспірантом (здобувачем) та групами аспірантів (здобувачів) для підвищення рівня їхньої підготовки, роз'яснення фрагментів змісту навчальної дисципліни та розкриття індивідуальних творчих здібностей. Індивідуальні заняття організовують за окремим графіком з урахуванням індивідуального навчального плану аспіранта (здобувача). Індивідуальне заняття з окремим аспірантом (здобувачем) з навчальної дисципліни можуть проводити наукові керівники. Види індивідуальних занять, їхній обсяг, форми та методи проведення, форми та методи контролю визначає робоча програма навчальної дисципліни.

4.4.6. Консультація – вид навчального заняття, під час якого аспірант (здобувач)

отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування з навчальної дисципліни загалом чи її частини. Консультація може бути індивідуальною або для групи аспірантів (здобувачів).

4.5. Самостійна робота аспіранта (здобувача) є одним зі способів активного, цілеспрямованого набуття нових для нього знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність розв'язувати наукові та практичні завдання.

Концептуальними засадами організування самостійної роботи аспірантів (здобувачів) є:

- перехід від інформативного навчання до навчання, спрямованого на досягнення конкретних практичних результатів, залучення аспірантів (здобувачів) до активної творчої роботи, зорієнтованої на розв'язування проблемних ситуацій у науковій діяльності;

- переорієнтування аспіранта (здобувача) з пасивного користувача знаннями до активного, який уміє використовувати їх в конкретних практичних ситуаціях, може сформулювати проблему, аналізувати шляхи її розв'язання, знаходити оптимальний результат;

- формування соціально активної, творчо самостійної особистості, науковця, з професійною та соціальною мобільністю, здатної до саморозвитку, групової роботи, самонавчання, наукової діяльності, комплексного розв'язування практичних завдань.

4.5.1. Позааудиторна самостійна робота аспіранта (здобувача) – це форма організування навчального процесу самостійні навчальна та творча роботи, які виконують у позааудиторний (вільний від обов'язкових навчальних занять) час за завданням і під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Обсяг самостійної роботи аспіранта з кожної навчальної дисципліни регламентує навчальний план і становить 2/3 загального обсягу навчального часу аспіранта, відведеного для вивчення навчальної дисципліни, а її зміст визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та рекомендаціями викладача.

4.5.2. Основні види самостійної роботи аспіранта (здобувача):

- опрацювання навчального матеріалу (за конспектом лекцій, навчально-методичною та науковою літературою), пошук інформації в бібліотеках, мережі Інтернет, використання баз даних інформаційно-пошукових та довідникових систем;

- підготовка до практичних/семінарських занять, опрацювання методичних рекомендацій, оформлення звітів;

- підготовка доповідей, презентацій;

- виконання завдань під час проходження педагогічної практики;

- самооцінювання знань і умінь із навчальних дисциплін;

- творча робота аспірантів (здобувачів) (зокрема під час написання статті, тез доповідей на конференції тощо);

- інші види самостійної роботи, спеціальні для конкретної навчальної дисципліни.

4.5.3. Самостійну роботу аспірант (здобувач) може виконувати у бібліотеці, у відділі тощо. Виконання аспірантом (здобувачем) самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою програмою навчальної дисципліни для засвоєння аспірантом (здобувачем) у процесі самостійної роботи, виносять на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовували під час

аудиторних занять. Організування самостійної роботи аспірантів (здобувачів) передбачає:

- планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи;
- виконання аспірантом (здобувачем) запланованої самостійної роботи;
- контролювання та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання аспірантом (здобувачем) самостійної роботи.

4.5.4. Планування самостійної роботи аспірантів (здобувачів) здійснюють відповідно до ОНП, навчального плану та робочої програми навчальної дисципліни. Безпосереднє організування самостійної роботи аспірантів (здобувачів), формування змісту, керівництво нею, контроль та оцінювання результатів її виконання здійснює викладач навчальної дисципліни з урахуванням завдань і термінів навчання, змісту і специфіки навчальної дисципліни, інтересів аспіранта (здобувача) тощо.

Зміст самостійної роботи аспіранта над конкретною дисципліною визначається робочою програмою кредитного модуля, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Методичні матеріали для самостійної роботи повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку аспірантів. Для самостійної роботи аспіранту також рекомендують відповідну наукову та фахову монографічну і періодичну літературу, електронні підручники тощо.

Завдання на самостійну роботу аспіранта (здобувача) можуть передбачати їхнє виконання індивідуально або колективно (творчими групами). Завдання доцільно формувати так, щоб аспіранти (здобувачі) набували досвіду комплексного виконання завдання реального проектування з розподілом функцій і відповідальності між учасниками колективу.

Викладач контролює самостійну роботу аспірантів (здобувачів), аналізує її виконання, оцінює результати та розробляє рекомендації щодо удосконалення самостійної роботи.

Матеріал навчальної дисципліни, передбачений навчальним планом для засвоєння аспірантом (здобувачем) у процесі самостійної роботи, виносять на підсумковий контроль разом із матеріалом, який було опрацьовано під час проведення аудиторних занять.

5. ПОРЯДОК ОБРАННЯ АСПІРАНТАМИ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН

5.1. Дисципліни за вільним вибором аспіранта є обов'язковим складником навчального плану. Аспірантам (здобувачам ступеня доктора філософії поза аспірантурою) пропонується реалізовувати свій вибір шляхом вибору навчальних дисциплін з вибіркової складової навчального плану ОНП.

5.2. Перелік вибіркового навчальних дисциплін формується під час розробки навчального плану на весь нормативний термін навчання.

5.3. Внесення змін до переліку вибіркового навчальних дисциплін з урахуванням пропозицій здобувачів вищої освіти, гаранта ОНП, Ради молодих вчених і стейкхолдерів відбувається під час складання робочих навчальних планів на наступний навчальний рік.

5.4. Вибір аспірантом навчальних дисциплін в обсязі, що складає не менш як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС, надає такі можливості:

- побудувати індивідуальну траєкторію навчання;
- поглибити професійні знання і здобути додаткові загально-професійні та спеціальні компетентності в межах спеціальності або споріднених спеціальностей;
- ознайомитись із сучасним рівнем наукових досліджень інших галузей знань та розширити або поглибити результати навчання.

5.5. До початку навчання аспірант (здобувач ступеня доктора філософії поза

аспірантурою) має право обрати "дисципліни за вільним вибором аспіранта" з переліку навчальних дисциплін ОНП. Обрані дисципліни аспірант (здобувач) після погодження з науковим керівником відображає в індивідуальному навчальному плані. Зміна аспірантом свого вибору можлива лише за дозволом керівника аспіранта. При цьому зміна обраних навчальних дисциплін після початку навчального семестру, в якому вони викладаються, не допускається.

5.6. Аспіранти надають інформацію про обрані ними навчальні дисципліни та відображені в їхньому індивідуальному навчальному плані ученому секретареві Інституту для узагальнення. Ця інформація є підставою для включення обраних дисциплін до робочого навчального плану.

5.7. Ознайомлення аспірантів із переліком навчальних дисциплін вільного вибору, які пропонуються за програмою, відбувається з використанням інформаційних матеріалів на сайті Інституту.

5.8. Сукупний обсяг обов'язкової і вибіркової складових індивідуального навчального плану аспіранта, незалежно від шляхів реалізації права на вільний вибір навчальних дисциплін, повинен відповідати вказаному в ОНП.

6. НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО

6.1. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

6.2. Аспіранту, одночасно з його зарахуванням, відповідним наказом директора Інституту призначається науковий керівник з числа наукових або науково-педагогічних працівників з науковим ступенем.

6.3. Науковий керівник аспіранта здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану аспіранта і відповідає перед вченою радою за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

6.4. Науковий керівник, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове керівництво (консультавання), як правило, не більше п'яти здобувачів наукових ступенів, включаючи тих, що здобувають науковий ступінь доктора наук.

6.5. Науковий керівник, який має ступінь доктора філософії (кандидата наук), може здійснювати одночасне наукове керівництво роботою над дисертаціями, як правило, не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

6.6. На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта науковому керівникові відводиться щороку 50 академічних годин навчального навантаження. Вчена рада Інституту з урахуванням потреб аспіранта та ефективності роботи наукового керівника з підготовки докторів філософії може відвести більшу кількість годин навчального навантаження керівникові з їх оплатою за рахунок коштів спеціального фонду установи.

6.7. Рішенням вченої ради аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними.

6.8. Наукові дослідження проводяться згідно з індивідуальним планом наукової роботи, де визначено зміст, строки виконання та обсяг наукових робіт та запланований строк захисту дисертації. Невід'ємною складовою ОНП аспірантури є підготовка та публікація наукових праць. Індивідуальні завдання з підготовки наукових публікацій

виконуються аспірантом самостійно та під керівництвом наукового керівника.

7. НАВЧАННЯ АСПІРАНТА ЗА ІНДИВІДУАЛЬНИМ ГРАФІКОМ НАВЧАННЯ

7.1. Індивідуальний графік навчання аспіранта – це документ, який встановлює часові особливості ревізування індивідуального навчального плану аспіранта загалом або його частини впродовж певного семестру.

7.2. Індивідуальний графік навчання аспіранта встановлюється для аспірантів очної (денної) форми навчання.

7.3. Аспірант, переведений на індивідуальний графік навчання, має право самостійно вивчати навчальні дисципліни, але зобов'язаний до термінів проведення заходів семестрового контролю виконати всі види робіт, що передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта.

7.4. Дозвіл на навчання за індивідуальним графіком навчання можуть отримати аспіранти, які:

- за станом здоров'я, що підтверджено висновком лікарської комісії;
- є вагітними жінками чи матерями дітей віком до 3-х років, що підтверджено відповідними документами;
- беруть участь у програмах міжнародної академічної мобільності, що підтверджено академічною довідкою або запрошенням організації чи установи, яка приймає аспіранта;
- поєднують навчання в аспірантурі з роботою за спеціальністю або проходять стажування з метою подальшого працевлаштування, що підтверджено відповідними документами.

7.5. Аспірант, який має документально підтвержені підстави (див. п. 7.4) і виявив бажання навчатися за індивідуальним графіком навчання, за два тижні до початку періоду реалізування індивідуального графіка навчання, подає заяву на ім'я директора Інституту та відповідні підтверджувальні документи.

7.6. У разі отримання дозволу аспірант формує індивідуальний графік навчання та подає його на погодження директорові Інституту. Індивідуальний графік навчання аспіранта набуває чинності після його затвердження відповідним наказом по Інституту, проект якого подає учений секретар Інституту.

7.7. До кінця терміну ревізування індивідуального графіка навчання за аспірантом зберігається право на отримання стипендії, якщо на момент оформлення індивідуального графіка навчання вона була призначена.

7.8. Консультації за навчальними дисциплінами аспірантів, яким встановлено індивідуальні графіки навчання, здійснюється викладачами за семестровим графіком відповідних дисциплін.

7.9. Аспірант несе відповідальність за виконання індивідуального графіка.

8. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ АСПІРАНТІВ (ЗДОБУВАЧІВ)

8.1. Оцінювання результатів навчання аспірантів та осіб, які здобувають вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою, є складником навчального процесу. Його проводять з метою встановлення відповідності набутих аспірантами (здобувачами) компетентностей вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

8.2. Критерії оцінювання результатів навчання аспірантів (здобувачів) та відповідність підсумкової рейтингової оцінки (в балах за 100-бальною шкалою) оцінці за шкалою ЄКТС і за національною шкалою визначаються «Положенням про контроль і

систему оцінювання результатів навчання в аспірантурі Інституту екології Карпат НАН України», затвердженим директором Інституту.

Цю інформацію лектор доводить до відома аспірантів (здобувачів) упродовж перших двох тижнів семестру.

8.3. Заходи з оцінювання результатів навчання аспірантів (здобувачів) передбачають поточний і семестровий контроль результатів навчання.

8.4. Поточний контроль здійснюють під час семінарських та індивідуально-консультативних занять аспірантів, який дає змогу здійснити перевірку рівня засвоєння теоретичних і практичних знань.

Поточний контроль може проводитись у формі: усного, письмового або письмово-усного експрес-контролю чи тестування, оцінювання виступів на семінарських заняттях тощо, як під час навчальних занять, так і самостійної роботи. Форми поточного контролю аспірантів (здобувачів) з навчальної дисципліни визначає робоча програма навчальної дисципліни.

Лектор зобов'язаний довести до відома аспірантів інформацію щодо форм поточного контролю на першому занятті з навчальної дисципліни, а також проінформувати їх про наявність робочої програми навчальної дисципліни та методичного забезпечення з навчальної дисципліни.

8.5. Семестровий контроль проводять у формах екзамену або заліку з конкретної навчальної дисципліни за накопичувальною системою і в терміни, встановлені в Інституті. Форма семестрового контролю визначається навчальним планом та відображається у робочій програмі навчальної дисципліни.

8.5.1. Екзамен – це форма семестрового контролю засвоєння аспірантом (здобувачем) теоретичного та практичного матеріалу (результатів навчання) з окремої навчальної дисципліни за семестр. Якщо навчальну дисципліну вивчають більше одного семестру і з цієї дисципліни передбачено підсумковий контроль у формі екзамену лише в останньому семестрі, то враховується семестровий рейтинговий бал аспіранта за весь період вивчення навчальної дисципліни. При цьому на екзамен виноситься весь обсяг програмного навчального матеріалу з цієї дисципліни.

На екзамен виносяться теоретичні питання, типові та комплексні завдання, що потребують творчого підходу та вміння синтезувати отримані знання й застосувати їх для вирішення практичних завдань, за матеріалом, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни.

Екзамен з навчальної дисципліни може відбуватися в усній формі, письмовій формі або складатися з письмової та усної частин. Для проведення екзамену лектор готує білети (тестові завдання).

8.5.2. Екзамени, за винятком складання екзамену перед комісією, аспіранти (здобувачі) складають у терміни, визначені розкладом семестрового контролю, але не пізніше терміну завершення семестру.

8.5.3. Екзамени з навчальної дисципліни проводить екзаменаційна комісія, до складу якої входять два викладачі, один із яких є основним лектором, другим екзаменатором може бути інший лектор з цієї дисципліни (якщо лекційні заняття проводили два і більше викладачів) або лектор з іншої навчальної дисципліни, спорідненої за спеціалізацією.

8.5.4. Екзамен з навчальної дисципліни може проводитися не більше двох разів:

- перший раз під час семестрового контролю згідно із затвердженим розкладом;

- другий раз комісією у терміни, встановлені наказом директора Інституту, якщо аспірант не підлягає умовам відрахування.

8.5.5. Залік (диференційований залік) – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння аспірантом (здобувачем) навчального матеріалу з певної дисципліни сумарно за всіма видами робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

8.5.6. Під час семестрового контролю, перед складанням контрольного заходу з навчальної дисципліни, викладач проводить для аспірантів (здобувачів) консультацію.

8.5.7. Оцінюючи результати навчання аспіранта з навчальної дисципліни, викладач не має права додавати чи віднімати будь-яку кількість балів за відвідування аспірантами (здобувачами) занять.

8.5.8. Розклад семестрового контролю доводиться до відома викладачів та аспірантів (здобувачів) не пізніше ніж за місяць до початку семестрового контролю. У розкладі зазначається дата та час, аудиторія, назва навчальної дисципліни. Інститут може встановлювати аспірантам (здобувачам) індивідуальні терміни складання екзаменів та заліків.

8.5.9. Після проведення залікового або екзаменаційного контролю викладач особисто подає заповнений примірник залікової або екзаменаційної відомості ученому секретареві Інституту впродовж двох робочих днів після дати залікового або екзаменаційного контролю.

8.5.10. Складання екзаменів та заліків поза межами семестрового контролю відбувається тільки перед комісією, яку формує директор Інституту.

8.5.11. Аспірант (здобувач), який захворів під час семестрового контролю, зобов'язаний повідомити ученому секретареві Інституту про свою хворобу не пізніше наступного дня після екзамену та в триденний термін після одужання надати медичну довідку встановленої форми.

8.5.12. Аспірант (здобувач), який не з'явився на екзамен або залік без поважної причини, вважається неатестованим.

8.5.13. Під час виконання завдань екзамену аспірант (здобувач) має право звернутися до викладача за роз'ясненням змісту завдання. Забороняється користуватися мобільними телефонами, планшетами тощо, обмінюватися інформацією у будь-якій формі або використовувати інші матеріали та засоби, крім дозволених викладачем.

8.5.14. Викладачі повинні контролювати дотримання аспірантами (здобувачами) встановленого порядку здійснення заходу семестрового контролю. У разі його порушення аспірантом (здобувачем), викладач може відсторонити цього аспіранта (здобувача) від виконання завдання, зробивши відповідний запис на його письмовій роботі та оцінивши її нулем балів.

8.5.15. Екзамен проводиться в межах одного робочого дня. Результати оцінювання виконаних аспірантом (здобувачем) робіт викладач проставляє на цих роботах і доводить до відома аспірантів (здобувачів).

8.5.16. Аспірант (здобувач), який не погоджується з виставленою оцінкою, має право звернутися з письмовою апеляцією не пізніше наступного робочого дня після проведення заліку або екзамену. Відповідно до апеляції за наказом директора створюється апеляційна комісія у складі заступника директора з наукової роботи, наукових і науково-педагогічних працівників, які не входили до предметної комісії. Апеляційна комісія за результатами розгляду скарги приймає обґрунтоване рішення про повне або часткове задоволення скарги чи про залишення поданої скарги без задоволення.

8.5.17. За результатом апеляції оцінка роботи не може бути зменшена, а тільки

залишена без зміни або збільшена.

8.5.18. Результат розгляду апеляції фіксується на письмовій роботі аспіранта (здобувача) і підтверджується підписами осіб, які розглядали апеляцію.

8.5.19. Під час останнього семестру відповідно до ОНП аспірант (здобувач) з дозволу директора має право перескласти перед комісією екзамен чи диференційований залік на вищу оцінку не більше ніж з двох навчальних дисциплін.

8.5.20. Повторне складання екзамену (заліку) з метою покращення оцінки не допускається, за винятком випадку, передбаченого в п. 8.5.19.

9. ЛІКВІДУВАННЯ АКАДЕМІЧНИХ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ ТА АКАДЕМІЧНОЇ РІЗНИЦІ АСПІРАНТІВ

9.1. Комісії з ліквідування академічних заборгованостей формує директор Інституту і затверджує склад, а також графік ліквідування заборгованостей своїм розпорядженням.

9.2. Ліквідування академічної заборгованості з навчальної дисципліни перед комісією аспіранти здійснюють в усній формі як комплексну перевірку їхнього рівня знань та вмінь з конкретної дисципліни. Під час усної відповіді аспірант записує поставлені викладачем запитання, а викладач фіксує оцінки за відповіді та дату проведення контрольного заходу на екзаменаційній (заліковій) роботі аспіранта.

9.3. Оцінка, виставлена комісією, є остаточною.

9.4. Аспіранта, який після завершення роботи комісій не атестований на позитивну оцінку з двох і більше дисциплін або отримав під час ліквідації академічної заборгованості на комісії оцінку "незадовільно", відраховують з Інституту за невиконання індивідуального начального плану.

9.5. Аспіранта, який за результатами семестрового контролю отримав оцінки "незадовільно" з двох і більше навчальних дисциплін чи інших компонентів навчального плану, відраховують з аспірантури за невиконання індивідуального навчального плану.

9.6. Аспірант, який не підлягає умовам відрахування (п. 9.5) та за результатами семестрового контролю отримав незадовільні оцінки або не з'явився без поважних причин на контрольні заходи, може ліквідувати академічні заборгованості перед комісією за умови, що їхня кількість не перевищує 50 % від загальної кількості екзаменів та заліків, передбачених індивідуальним навчальним планом на семестр.

9.7. За наявності поважних, документально підтверджених підстав відсутності на семестрових контрольних заходах аспіранту (здобувачу) може бути встановлений індивідуальний графік ліквідування академічних заборгованостей.

9.8. Аспірант має право повторно вивчати не більше однієї навчальної дисципліни, з якої він отримав оцінку "незадовільно" під час семестрового контролю або був недопущений до семестрового контролю через те, що без поважних, документально підтверджених підстав до початку семестрового контролю виконав менше 50 % обов'язкових індивідуальних робіт з навчальної дисципліни (на підставі заяви).

9.9. Академічна різниця – це сукупність навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом відповідної спеціальності, яких немає в академічній довідці особи, що поновлюється чи переводиться на навчання до Інституту (обсяг яких є меншим 70 % обсягу дисципліни, передбаченої навчальним планом відповідної спеціальності).

9.10. Академічну різницю визначає учений секретар Інституту порівнянням академічної довідки особи з навчальним планом.

9.11. Ліквідування академічної різниці може передбачати:

- перезарахування або зарахування навчальних дисциплін, які особа вивчила до моменту поновлення чи переведення;
- вивчення та складання навчальних дисциплін в Інституті до початку навчання;
- вивчення та складання навчальних дисциплін впродовж перших 6 місяців після поновлення чи переведення через їх включення в індивідуальний навчальний план аспіранта.

10. ВІДРАХУВАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ПОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕВЕДЕННЯ АСПІРАНТІВ, НАДАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ВІДПУСТКИ

Порядок переведення, відрахування та поновлення аспірантів, надання аспірантам академічної відпустки регламентується відповідними нормативними документами у сфері освіти:

Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.02.2024 №134 «Про затвердження положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, та надання їм академічної відпустки»;

Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.06.2024 № 910 «Про деякі особливості набуття та поновлення статусу здобувача освіти» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 1775 від 20.12.2024).

1. Терміни вживаються в таких значеннях:

академічна відпустка - переривання здобувачем вищої освіти навчання з підстав і причин, визначених цим Положенням, що унеможливають виконання освітньої програми. На час академічної відпустки призупиняються права та обов'язки здобувача вищої освіти, виконання ним індивідуального навчального плану (індивідуального плану наукової роботи). На час академічної відпустки особи, які належать до певних категорій, визначених законодавством, зберігають за собою окремі права здобувача вищої освіти відповідно до цього Положення;

відрахування зі складу здобувачів освіти (далі - відрахування) - втрата особою статусу здобувача вищої освіти в порядку, визначеному цим Положенням, що має наслідком припинення прав та обов'язків здобувача вищої освіти;

вимоги до вступників на відповідну освітню програму - раніше здобутий рівень освіти, спеціальність (спеціальності), на підставі яких здійснюється прийом на навчання, результати вступних випробувань, перелік яких визначається Умовами (Порядком) прийому на навчання для здобуття вищої освіти та Правилами прийому до закладу вищої освіти при вступі на відповідну конкурсну пропозицію (у формі відповідного набору сертифікатів та результатів зовнішнього незалежного оцінювання, національного мультипредметного тесту, творчих конкурсів та заліків, вступних іспитів, єдиного фахового вступного випробування, єдиного вступного іспиту, єдиного державного кваліфікаційного іспиту, співбесіди, з урахуванням мінімального значення кількості балів вступних випробувань (конкурсного балу), джерела фінансування здобуття вищої освіти, громадянства та спеціальних умов участі у вступній кампанії тощо);

переведення - зміна здобувачем вищої освіти у порядку, визначеному цим Положенням: освітньої програми,

форми здобуття вищої освіти,

джерела фінансування здобуття вищої освіти,

закладу вищої освіти із збереженням місця державного замовлення;

підсумковий контроль - контрольні заходи, що передбачають встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента;

поновлення на навчання - відновлення статусу здобувача вищої освіти після відрахування, набуття прав та обов'язків особи, що здобуває вищу освіту.

4. Відрахування, переривання навчання, а також продовження його строку, поновлення на навчання, переведення, допуск до продовження навчання здійснюються на підставі наказу директора Інституту. Відповідні відомості в строки та у порядку, визначеному законодавством, вносяться закладом вищої освіти до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

I. Набуття статусу здобувача освіти

1. Тимчасово на період дії правового режиму воєнного стану в Україні призупинити:

– прийом заяв, проведення конкурсного відбору, укладання договорів про навчання між закладом вищої освіти та вступником та зарахування на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового, освітньо-творчого) рівня вищої освіти та в асистентуру-стажування на денну або дуальну форми здобуття освіти за кошти фізичних та юридичних осіб (крім іноземців та осіб без громадянства за умови наявності державного визнання документа про освіту, на підставі якого здійснюється вступ);

– переведення здобувачів фахової передвищої та вищої освіти на денну або дуальну форми здобуття освіти з інших форм здобуття освіти, крім наступних категорій осіб:

- Особи, які на дату переведення не досягли граничного віку направлення на базову військову службу, визначеного статтею 15 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», за умови наявності інформації про попереднє навчання в Єдиній державній електронній базі з питань освіти;
- Особи, звільнені з військової служби після 24 лютого 2022 року;
- Іноземці та особи без громадянства (за умови наявності державного визнання документа про освіту та академічної довідки, на підставі яких здійснюється переведення);

II. Відрахування здобувачів вищої освіти

1. Підстави для відрахування здобувачів визначені частиною першою статті 46 Закону України «Про вищу освіту» та частиною шостою статті 42 Закону України «Про освіту».

2. Перелік обставин, що вважаються невиконанням індивідуального навчального плану, визначається положенням про організацію освітнього процесу в Інституті із дотриманням сукупності таких вимог:

факт невиконання індивідуального навчального плану встановлюється за результатами підсумкового контролю або атестації здобувачів;

відрахування у зв'язку із невиконанням індивідуального навчального плану у частині отримання за результатами підсумкового контролю незадовільної оцінки можливе лише за умов, якщо відповідно до положення про організацію освітнього процесу в закладі вищої освіти, здобувачу вищої освіти була надана можливість:

покращення результатів підсумкового контролю з відповідного освітнього компонента незалежно від кількості отриманих незадовільних оцінок, але здобувач вищої освіти у встановлений строк не скористався такою можливістю або за результатами повторного проходження підсумкового контролю отримав незадовільну оцінку;

оскарження (апеляції) у встановленому закладом вищої освіти порядку рішення, дії або бездіяльності педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, посадових осіб закладу вищої освіти щодо організації і проведення підсумкового контролю, але здобувач вищої освіти у встановлений закладом вищої освіти строк не скористався такою можливістю або його скаргу було обґрунтовано відхилено;

здобувач вищої освіти не може бути відрахований за невиконання індивідуального навчального плану до закінчення строку підсумкового контролю поточного навчального періоду або до строку початку атестації здобувачів, якщо таке невиконання є наслідком обставин непереборної сили, що встановлено комісією Інституту, створеною за участю представників Ради молодих вчених Інституту та відповідно до положення про організацію освітнього процесу в Інституті екології Карпат НАН України.

3. У випадку відрахування здобувача вищої освіти з числа осіб, які навчаються на місцях державного (регіонального) замовлення, на підставах, передбачених Порядком відшкодування коштів державного або місцевого бюджету, витрачених на оплату послуг з підготовки фахівців, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 року № 658 або Порядком призначення і виплати стипендій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2004 року № 882, або в разі втрати права на навчання за державним або регіональним замовленням відповідно до Порядку реалізації права на першочергове зарахування до закладів вищої медичної і педагогічної освіти за державним (регіональним) замовленням осіб, які уклали угоду про відпрацювання не менше трьох років у сільській місцевості або селищі міського типу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 року № 417, наслідком є припинення для такої особи права продовження навчання за державним (регіональним) замовленням.

Продовження навчання таким здобувачем вищої освіти може здійснюватися за його заявою шляхом переведення у порядку, встановленому цим Положенням, на навчання за кошти фізичних (юридичних) осіб. У разі неподання такої заяви у строк, визначений положенням про організацію освітнього процесу в Інституті екології Карпат НАН України, здобувач вищої освіти відраховується за порушення умов договору про навчання в Інституті, укладеного відповідно до частини шістнадцятої статті 44 Закону України «Про вищу освіту».

4. Особі, яка відрахована з Інституту у порядку, визначеному цим Положенням (крім відрахування у зв'язку із завершенням навчання за відповідною освітньою програмою, а також у разі, якщо особа не приступила до занять), видається академічна довідка.

5. Особа, відрахована із Інституту до завершення навчання за освітньою програмою, отримує академічну довідку, що містить інформацію про результати навчання, назви дисциплін, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів ЄКТС.

III. Поновлення на навчання

1. Тимчасово на період дії правового режиму воєнного стану в Україні призупинити:

– поновлення (включаючи допуск до освітнього процесу після завершення строку переривання навчання) на денну або дуальну форми здобуття освіти, крім наступних категорій осіб:

- Особи, які на дату поновлення не досягли граничного віку направлення на базову військову службу, визначеного статтею 15 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», за умови наявності інформації про попереднє навчання в Єдиній державній електронній базі з питань освіти;
- Здобувачі освіти, які мали перерву в навчанні у зв'язку з вагітністю та пологами або доглядом за дитиною до досягнення нею трирічного віку (шестирічного віку у передбачених законодавством випадках);
- Особи, звільнені з військової служби після 24 лютого 2022 року;
- Особи, які поновлюються для здобуття освіти за медичними або фармацевтичними спеціальностями, за умови наявності інформації про попереднє навчання в Єдиній державній електронній базі з питань освіти;
- Особи, яким було надано академічну відпустку тривалістю не більше одного року за медичними показаннями (у тому числі у разі її продовження до двох років), у зв'язку з участю в програмі академічної мобільності або у зв'язку із сімейними обставинами, за умови наявності інформації про попереднє навчання в Єдиній державній електронній базі з питань освіти;
- Особи, які поновлюються до складу курсантів вищих військових навчальних закладів, закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти, закладів фахової передвищої спеціалізованої військової освіти;
- Особи, які на дату поновлення не досягли граничного віку направлення на базову військову службу, визначеного статтею 15 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», та поновлюються зі складу курсантів вищих

військових навчальних закладів, закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти, закладів фахової передвищої спеціалізованої військової освіти;

- Особи, які розпочали здобуття фахової передвищої або вищої освіти в закладах освіти за кордоном та повернулися для продовження здобуття освіти в Україну (за умови наявності державного визнання документа про освіту та академічної довідки, на підставі яких здійснюється переведення);
- Іноземці та особи без громадянства (за умови наявності державного визнання документа про освіту та академічної довідки, на підставі яких здійснюється переведення).

Встановити, що здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які до 01 січня 2024 року були відраховані із закладу вищої освіти (наукової установи) у зв'язку із завершенням терміну навчання за відповідною освітньо-науковою програмою без захисту дисертації, можуть бути поновлені до закладу вищої освіти (наукової установи) на заочну або вечірню форму здобуття освіти в межах ліцензованого обсягу за умови наявності інформації про попереднє навчання в Єдиній державній електронній базі з питань освіти з метою захисту дисертації на строк не більше дев'яти місяців. У такому разі видатки, пов'язані з проведенням захисту дисертації, здійснюються здобувачем за рахунок коштів фізичних та/або юридичних осіб.

Встановити, що у разі анулювання ліцензії у закладах освіти за певним рівнем вищої освіти або освітніми програмами, що передбачають присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, здобувачі освіти можуть бути поновлені до інших закладів освіти лише на вечірню або заочну форму здобуття освіти.

Особи, відраховані до завершення навчання за певною освітньою програмою, можуть бути поновлені на навчання на місця за кошти фізичних (юридичних) осіб на підставі особистої заяви, поданої до Інституту.

Заява про поновлення на навчання розглядається Інститутом протягом п'яти робочих днів, після чого заявник повинен бути письмово поінформований (у тому числі засобами електронного поштового зв'язку) про строки, порядок і умови поновлення на навчання або про причину відмови.

2. Особу може бути поновлено на навчання незалежно від причин відрахування, тривалості перерви в навчанні, форми здобуття вищої освіти, освітньої програми, джерела фінансування, форми власності та сфери управління Інституту за умов:

виконання вимог до вступників на відповідну освітню програму згідно з пунктом 3 цього розділу;

позитивної оцінки результатів навчання, здобутих особою протягом попередніх періодів навчання, здатності особи успішно виконати відповідну освітню програму. Особі може бути відмовлено в поновленні на навчання, якщо встановлена негативна оцінка її здатності успішно виконати відповідну освітню програму. **Оцінювання здійснюється в такому порядку:**

– **на підставі оцінки результатів навчання, здобутих особою протягом попередніх періодів навчання, кредитів ЄКТС, зарахування освітніх компонентів, виконання індивідуального плану наукової роботи.** Визнання результатів попередніх періодів навчання здійснюється відповідно до пункту 4 цього розділу;

– **на підставі оцінювання здатності особи успішно виконувати відповідну освітню програму. З цією метою буде проведено співбесіду з потенційним здобувачем і підготовлено протокол співбесіди.**

погодження з органами самоврядування, первинною профспілковою організацією (для осіб, які є членами відповідної профспілки) в порядку, передбаченому положенням про організацію освітнього процесу в Інституті.

Поновлення на навчання може здійснюватися на освітні програми того самого рівня вищої освіти на такий самий або нижчий рік навчання, або на освітні програми нижчого рівня вищої освіти чи освітньо-професійні програми фахової передвищої освіти, на таку саму або іншу форму здобуття освіти.

При поновленні на навчання на освітню програму з іншої спеціальності до того самого або іншого закладу вищої освіти, а також при поновленні з іноземного закладу вищої освіти незалежно від спеціальності, обов'язковим є виконання вимог до вступників на відповідну освітню програму, встановлених в рік початку навчання контингенту здобувачів освіти за відповідним рівнем освіти, до якого приєднується особа, або в один із наступних років, але не пізніше року подання особою заяви про поновлення.

3. Виконання особою, яка подала заяву про поновлення на навчання, вимог до вступників на відповідну освітню програму, може здійснюватися:

до поновлення на навчання;

не пізніше дати допуску до атестації здобувачів вищої освіти. У разі невиконання цієї вимоги у встановлений строк, здобувач вищої освіти відраховується за порушення умов договору про навчання між закладом вищої освіти та вступником, укладеному відповідно до частини шістнадцятої статті 44 Закону України «Про вищу освіту», і не допускається до атестації здобувачів вищої освіти.

4. Порядок визнання результатів попереднього навчання, кредитів ЄКТС, зарахування освітніх компонентів, виконання індивідуального плану наукової роботи, інші умови при поновленні на навчання (далі - умови поновлення) в Інституті.

При цьому обов'язковими умовами є:

попереднє або в строк до шести місяців після поновлення на навчання виконання незарахованих освітніх компонентів навчального плану попередніх періодів навчання (при цьому обсяг незарахованих освітніх компонентів на день поновлення не може перевищувати 20 кредитів ЄКТС);

включення до індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти визначених освітньою програмою Інституту для попередніх періодів навчання обов'язкових освітніх компонентів та/або передбаченого нею обсягу вибіркових освітніх компонентів (за необхідності);

проходження передбачених законодавством етапів атестації здобувачів вищої освіти (за необхідності).

Зарахування обов'язкових освітніх компонентів (індивідуального плану наукової роботи) або їх складників здійснюється в порядку, визначеному в положенні про організацію освітнього процесу в закладі вищої освіти, за умови, що під час попередніх періодів навчання особа здобула передбачені освітньою програмою або аналогічні результати навчання. Як вибіркові за заявою здобувача вищої освіти зараховуються, зокрема, освітні компоненти попереднього навчання, що не можуть бути зараховані як обов'язкові.

5. Особи, які поновлені на навчання, після виконання вимог до вступників на відповідну освітню програму за державним (регіональним) замовленням та умов поновлення, можуть бути переведені на навчання на вакантні місця державного (регіонального) замовлення у порядку, встановленому законодавством та закладом вищої освіти.

Особи, які здобували вищу освіту за державним (регіональним) замовленням, і які після наданої їм в установленому порядку академічної відпустки з причин, зазначених в підпунктах 1 та 3 пункту 2 розділу V цього Положення, а також особи, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України та членів їхніх сімей», після їх звільнення поновлюються на навчання у тому самому закладі вищої освіти на освітні програми з тієї ж спеціальності на місця державного (регіонального) замовлення.

Учасники бойових дій та особи з інвалідністю внаслідок війни за їх заявою поновлюються на навчання на освітні програми з тієї самої спеціальності на місця державного

(регіонального) замовлення незалежно від джерела фінансування їх навчання протягом попередніх періодів (до відрахування), крім передбачених законодавством випадків.

6. При реорганізації або ліквідації Інституту поновлення осіб, які навчались на місцях державного (регіонального) замовлення, здійснюється із збереженням джерела фінансування.

Обов'язок стосовно вирішення всіх питань продовження та завершення навчання здобувачами вищої освіти покладається на засновника установи.

7. Наказ про поновлення на навчання видається після укладання відповідно до частини шістнадцятої статті 44 Закону України «Про вищу освіту» договору про навчання між Інститутом та вступником, а також договору про навчання між Інститутом з фізичною (юридичною) особою, яка замовляє платну освітню послугу (у випадку поновлення на навчання за кошти такої особи).

IV. Переведення здобувачів вищої освіти

1. Здобувачі вищої освіти на підставі особистої заяви можуть бути переведені:

з однієї освітньої програми на іншу;

з однієї форми здобуття вищої освіти на іншу;

з одного джерела фінансування на інше;

з одного закладу вищої освіти до іншого із збереженням місця державного замовлення.

Здобувачі вищої освіти, які навчаються за кошти фізичних (юридичних) осіб, переводяться за згодою особи, яка взяла на себе такі фінансові зобов'язання, з внесенням відповідних змін до договору про навчання між Інститутом та фізичною (юридичною) особою, яка замовляє платну освітню послугу, укладеному відповідно до частини шістнадцятої статті 44 Закону України «Про вищу освіту».

2. Переведення здобувачів вищої освіти (далі - переведення) здійснюється на освітні програми такого самого рівня вищої освіти, на такий самий або нижчий рік навчання з урахуванням вимог до вступників на відповідну освітню програму та аналізу результатів навчання, здобутих особою протягом попередніх періодів навчання, стосовно її здатності успішно виконати зазначену у заяві про переведення освітню програму. Особі може бути відмовлено в переведенні, якщо встановлена негативна оцінка її здатності успішно виконати відповідну освітню програму. Оцінювання здійснюється в порядку, передбаченому положенням про організацію освітнього процесу в Інституті.

Переведення на нижчий рік навчання здійснюється на місця за кошти фізичних (юридичних) осіб.

3. Переведення в межах Інституту з однієї освітньої програми на іншу або з однієї форми здобуття вищої освіти на іншу, або з одного джерела фінансування на інше здійснюється наказом директора Інституту.

4. При переведенні обов'язковим є виконання вимог до вступників на відповідну освітню програму, встановлених в рік початку навчання особи за відповідним освітнім рівнем або в один із наступних років, але не пізніше року подання особою заяви про переведення.

Виконання вимог до вступників на відповідну освітню програму може здійснюватися до переведення або не пізніше дати допуску до атестації здобувачів вищої освіти. У разі невиконання цієї вимоги у встановлений строк, здобувач вищої освіти відраховується за порушення умов договору про навчання між Інститутом та вступником, укладеному відповідно до частини шістнадцятої статті 44 Закону України «Про вищу освіту», і не допускається до атестації здобувачів вищої освіти.

5. Порядок визнання результатів попереднього навчання, кредитів ЄКТС, зарахування освітніх компонентів, індивідуального плану наукової роботи, інші умови переведення здобувачів вищої освіти визначаються в положенні про організацію освітнього процесу в Інституті.

При цьому обов'язковими умовами переведення є:

попереднє або в строк до шести місяців після переведення виконання незарахованих освітніх компонентів навчального плану попередніх періодів навчання (при цьому обсяг

незарахованих освітніх компонентів на день допуску до занять не може перевищувати 20 кредитів ЄКТС);

включення до індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти визначених освітньою програмою Інституту для попередніх періодів навчання обов'язкових освітніх компонентів та/або передбаченого нею обсягу вибіркового освітніх компонентів (за необхідності);

проходження передбачених законодавством етапів атестації здобувачів вищої освіти (за необхідності).

При переведенні здобувачів вищої освіти зарахування обов'язкових освітніх компонентів або їх складників здійснюється в порядку, визначеному Інститутом, за умови, що під час попередніх періодів навчання особа здобула передбачені освітньою програмою або аналогічні результати навчання. Як вибірково за заявою здобувача вищої освіти зараховуються, зокрема, освітні компоненти попередніх періодів навчання, що не можуть бути зараховані як обов'язкові.

6. Наказ про переведення здобувача вищої освіти на іншу освітню програму та/або форму здобуття освіти, та/або джерело фінансування, видається після укладання відповідно до частини шістнадцятої статті 44 Закону України «Про вищу освіту» договору про навчання між Інститутом та вступником, а також договору про навчання між Інститутом з фізичною (юридичною) особою, яка замовляє платну освітню послугу (у випадку переведення на навчання за кошти такої особи).

7. Здобувач вищої освіти, якого переведено на іншу освітню програму або форму здобуття вищої освіти, після виконання вимог до вступників на відповідну освітню програму на місця державного (регіонального) замовлення та умов переведення, може бути переведений на конкурсних засадах на вакантне місце державного (регіонального) замовлення в порядку, встановленому законодавством та Інститутом. Переведення здобувачів вищої освіти з місць, які фінансуються за кошти фізичних або юридичних осіб, на місця державного (регіонального) замовлення здійснюється за погодженням з Радою молодих вчених, первинною профспілковою організацією (для осіб, які є членами відповідної профспілки) у встановленому законодавством порядку.

8. Переведення здобувачів вищої освіти з Інституту до іншого закладу вищої освіти зі збереженням місця державного замовлення здійснюється за відсутності факту невиконання індивідуального навчального плану, встановленого відповідно до вимог пункту 2 розділу II цього Положення (індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи - для аспірантів (ад'юнктів)), на освітню програму такої самої спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації), такого самого рівня вищої освіти без зміни форми здобуття вищої освіти та року навчання. Здобувачі вищої освіти можуть бути переведені із збереженням місця державного замовлення до іншого закладу вищої освіти, у якому розміщене державне замовлення, надане тим самим державним замовником, і такий заклад вищої освіти здійснює підготовку здобувачів вищої освіти за державним замовленням за освітньою програмою тієї самої спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації) і року навчання.

Переведення здобувачів вищої освіти із збереженням місця державного замовлення здійснюється з дотриманням максимального (загального) обсягу державного замовлення в рік набору на перший рік навчання відповідного контингенту здобувачів вищої освіти в межах відповідних рівня вищої освіти, спеціальності або освітньої програми, що передбачає присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання.

9. Переведення здобувачів вищої освіти з Інституту до іншого закладу вищої освіти із збереженням місця державного замовлення здійснюється в лютому та липні. Переведення здобувачів вищої освіти з Інституту до іншого закладу вищої освіти із збереженням місця державного замовлення менше, ніж за шість місяців до розрахункового строку завершення навчання не допускається, крім передбачених законодавством випадків.

Здобувач вищої освіти, який бажає перевестись із збереженням місця державного замовлення до іншого закладу вищої освіти, подає у період з 01 січня по 10 лютого (включно)

або з 01 червня по 10 липня (включно) на ім'я директора Інституту заяву (у паперовій або електронній формі) про переведення до іншого закладу вищої освіти із збереженням місця державного замовлення та отримання академічної довідки. Одержавши згоду, здобувач вищої освіти звертається з відповідною заявою до керівника закладу вищої освіти, до якого він бажає перевестись, та додає академічну довідку.

Протягом п'яти робочих днів заява про переведення має бути розглянута у закладі освіти, до якого бажає перевестись здобувач вищої освіти, а заявник повідомлений про умови переведення або причину відмови.

У випадку прийняття позитивного рішення щодо переведення та після виконання здобувачем вищої освіти умов переведення керівник закладу вищої освіти, до якого переводиться здобувач вищої освіти, видає наказ, згідно з яким здобувач допускається до занять, а до закладу вищої освіти, в якому він навчався раніше, впродовж семи робочих днів направляє запит щодо одержання/передачі його особової справи.

Директор Інституту, отримавши запит від закладу вищої освіти, до якого переводиться здобувач вищої освіти із збереженням місця державного замовлення, на надсилання особової справи, впродовж семи робочих днів видає наказ про відрахування здобувача вищої освіти у зв'язку з його переведенням до іншого закладу вищої освіти із збереженням місця державного замовлення, і впродовж десяти робочих днів після видання наказу про відрахування передає або надсилає особову справу.

Керівник закладу вищої освіти, до якого переводиться здобувач вищої освіти із збереженням місця державного замовлення, після одержання особової справи та укладання договору про навчання відповідно до частини шістнадцятої статті 44 Закону України «Про вищу освіту» впродовж семи робочих днів видає наказ про переведення.

10. У разі відмови в акредитації освітньої програми, що не була акредитована раніше, або у разі закінчення дії сертифікату (рішення) про акредитацію освітньої програми та неотримання нового рішення про акредитацію освітньої програми, здобувачі вищої освіти, які навчаються за рахунок коштів державного (місцевого) бюджету, мають право на переведення до іншого закладу вищої освіти, в якому аналогічна освітня програма в межах тієї самої спеціальності акредитована, для завершення навчання за кошти державного (місцевого) бюджету, відповідно до Порядку переведення здобувачів вищої освіти, які навчаються за рахунок коштів державного (місцевого) бюджету, до інших вищих навчальних закладів для завершення навчання за рахунок коштів державного (місцевого) бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 927.

Обов'язок стосовно вирішення всіх питань такого переведення здобувачів вищої освіти покладається на директора Інституту.

V. Переривання навчання здобувачів вищої освіти

1. Переривання навчання здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом надання їм академічної відпустки. Такі особи не відраховуються з числа здобувачів вищої освіти.

Дія договору про навчання між вступником та Інститутом, а також між Інститутом та фізичною (юридичною) особою, яка замовляє платну освітню послугу для себе або для іншої особи, беручи на себе фінансові зобов'язання щодо її оплати, укладені відповідно до частини шістнадцятої статті 44 Закону України «Про вищу освіту», зупиняється на строк надання академічної відпустки.

2. Академічна відпустка може бути надана відповідно до цього Положення з таких причин:

за медичними показаннями, що унеможливають поєднання відновлювального лікування з навчанням (у випадку зниження працездатності внаслідок порушень функцій організму, які зумовлені гострими захворюваннями, що потребує тривалого відновлювального лікування); загострення хронічних захворювань або часті захворювання (понад один місяць впродовж півріччя); анатомічні дефекти, що не дають змоги провести відновлювальне лікування під час навчання;

у зв'язку з участю в програмі академічної мобільності - якщо навчання чи стажування в освітній або науковій установі (у тому числі іноземної держави) унеможливило виконання учасником академічної мобільності індивідуального навчального плану за основним місцем навчання;

у зв'язку з призовом на військову службу (призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, призову на строкову військову службу, вступу на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, вступу на військову службу за контрактом відповідно до законодавства);

у зв'язку з довгостроковим службовим відрядженням здобувача, який поєднує навчання з роботою;

у зв'язку із сімейними обставинами - перерва у навчанні, процедуру надання якої визначає Інститут, та яка надається здобувачу вищої освіти на підставі його вмотивованої заяви на строк не більше одного року за весь період навчання за відповідним рівнем вищої освіти;

у зв'язку з вагітністю та пологами; доглядом за дитиною до досягнення нею трирічного віку;

якщо дитина здобувача вищої освіти згідно з медичним висновком потребує домашнього догляду до досягнення дитиною шестирічного, шістнадцятирічного, вісімнадцятирічного віку у випадках, встановлених пунктом 3 частини першої статті 25 Закону України «Про відпустки».

3. Надання академічної відпустки здійснюється за наказом директора Інституту, у якому зазначаються причина, підстава для надання та тривалість, у тому числі посилення на тривалість відпустки, встановлену законодавством (у разі необхідності). При цьому тривалість академічної відпустки з причини, зазначеної у абзаці сьомому пункту 2 цього розділу, не може перевищувати тривалості соціальної відпустки, наданої відповідно до Закону України «Про відпустки», але за бажанням здобувача вищої освіти може надаватися на строк, менший за таку соціальну відпустку.

4. Для надання академічної відпустки здобувачі вищої освіти звертаються до Інституту із заявою в паперовій або електронній формі, в якій зазначають причину, строк академічної відпустки, а також підставу.

До заяви додаються такі документи:

з причин, зазначених у абзаці другому пункту 2 цього розділу - медичні документи, на підставі яких визначено необхідність надання академічної відпустки за медичними показаннями. Академічна відпустка за медичними показаннями здобувачам вищої освіти з числа іноземців може надаватися на підставі легалізованої (крім випадків, передбачених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана у встановленому законом порядку) медичної довідки, отриманої в іноземній державі, що подається до закладу вищої освіти разом з нотаріально засвідченим перекладом українською мовою;

з причин, зазначених у абзаці третьому пункту 2 цього розділу - документи, що засвідчують участь здобувача вищої освіти у програмі академічної мобільності, що реалізується відповідно до законодавства;

з причин, зазначених у абзаці п'ятому пункту 2 цього розділу - підтверджуючий документ з місця роботи здобувача вищої освіти щодо довгострокового службового відрядження із зазначенням його строку;

з причин, зазначених у абзаці шостому пункту 2 цього розділу - документи, які можуть підтвердити викладені у вмотивованій заяві щодо отримання академічної відпустки обставини (за наявності);

з причин, зазначених у абзаці сьомому пункту 2 цього розділу - один з документів: листок непрацездатності у зв'язку з вагітністю та пологами; свідоцтво про народження дитини;

з причин, зазначених у абзаці восьмому пункту 2 цього розділу - медичний висновок про те, що дитина потребує домашнього догляду (до досягнення нею шестирічного, шістнадцятирічного, вісімнадцятирічного віку у випадках, встановлених пунктом 3 частини першої статті 25 Закону України «Про відпустки»), або інший документ, що є підставою для надання академічної відпустки за сімейними обставинами.

5. Після завершення строку переривання навчання, наданого здобувачу вищої освіти у визначеному цим Положенням порядку, особа може бути поновлена на навчання шляхом допуску до освітнього процесу.

6. Допуск до освітнього процесу здобувачів вищої освіти, у яких завершився строк переривання навчання, здійснюється наказом директора Інституту на підставі заяви здобувача вищої освіти, що подана у письмовій або електронній формі не пізніше, ніж за п'ять днів до завершення строку академічної відпустки.

Здобувачі вищої освіти, які у визначений цим пунктом термін не подали документи для оформлення допуску до освітнього процесу або продовження строку академічної відпустки, відраховуються із Інституту за порушення умов договору про навчання.

7. Спірні питання щодо надання або продовження строку академічної відпустки, допуску здобувача вищої освіти до освітнього процесу розглядаються Інститутом за участю Ради молодих вчених та профкому у порядку, визначеному Інститутом, або в судовому порядку.

VI. АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ АСПІРАНТІВ

1. Академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

2. Порядок організації програм академічної мобільності для учасників освітнього процесу вітчизняних вищих навчальних закладів (наукових установ) на території України чи поза її межами та учасників освітнього процесу іноземних вищих навчальних закладів (наукових установ) на території України регламентується відповідними нормативними документами у сфері освіти, зокрема постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність».

3. За місцем реалізації права на академічну мобільність вона поділяється на:

- внутрішню академічну мобільність – академічна мобільність, право на яку реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах (наукових установах) – партнерах в межах України;

- міжнародну академічну мобільність – академічна мобільність, право на яку реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах (наукових установах) – партнерах поза межами України, а також іноземними учасниками освітнього процесу у вітчизняних вищих навчальних закладах (наукових установах).

4. Академічна мобільність передбачає участь аспірантів в освітньому процесі закладу вищої освіти (в Україні або за кордоном) у формі: навчання, проходження стажування (у т.ч. наукові школи), проведення наукових досліджень та їх апробації (міжнародні конференції, з'їзди, симпозиуми тощо).

VII. НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

1. Навчально-педагогічна практика на третьому освітньо-науковому рівні є компонентом професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності та є видом практичної діяльності аспірантів щодо здійснення навчально-виховного процесу, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності аспірантів, науково-методичну роботу з дисциплін, набуття вмій і навичок практичної викладацької діяльності.

2. Навчально-педагогічна практика аспірантів передбачає такі види діяльності:

3. Знайомство з організацією навчально-виховного процесу у вищій школі.

4. Вивчення досвіду провідних викладачів Інституту під час відвідування

аудиторних занять з навчальних дисциплін.

5. Участь у регіональних, національних і міжнародних форумах, семінарах, круглих столах, конференціях.

6. Приймання участі у наукових заходах Інституту та відділу, до якого аспіранти прикріплені.

7. Обговорення результатів наукових досліджень аспіранта на засіданнях вченої ради, на міжнародній науковій конференції молодих учених «Наукові основи збереження біотичного різноманіття», ініціатором проведення якої на регулярній основі є Інститут екології Карпат НАН України, а також на науково-практичних конференціях, які проходять на базі інших наукових закладів і ЗВО України та зарубіжжя.

8. Залучення аспірантів до виконання дослідних і практичних робіт за науково-дослідними темами Інституту.

9. Загальне керівництво навчально-педагогічною практикою та науково-методичне консультування здійснює науковий керівник аспіранта.

10. Аспірант спільно з науковим керівником обирає строки проходження практики на одному з курсів навчання в аспірантурі (але не раніше другого курсу), залежно від рівня педагогічної та наукової підготовки, плану роботи над дисертаційним дослідженням тощо.

11. Аспірант має право з усіх питань, які виникають під час проходження практики, звертатися до наукового керівника та гаранта освітньої програми, вносити пропозиції з удосконалення організації навчально-педагогічної практики.

12. Аспірант під час проходження практики за попередньою домовленістю має право на відвідування занять провідних викладачів з метою вивчення методики викладання, знайомства з передовим педагогічним досвідом.

13. У ході відвідування занять викладачів відповідних дисциплін аспіранти повинні ознайомитися з різними способами структурування та представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами та прийомами оцінювання навчальної діяльності у вищій школі.